



“มาด” ดีเป็นศรีแก่ตัว

๑๑ “นั่งหลังตรง” “เดินออกผายไหล่ผึ่ง” “แต่งตัวให้ถูกระเบียบ” “แต่งตัวให้ดูดีสะอาด” คำพูดเหล่านี้ของพ่อแม่หรือครูได้ยินกันมาตั้งแต่เด็กจนกระทั่งปัจจุบันมีนักวิจัยพบว่า การกระทำสิ่งเหล่านี้มีผลต่อบุคคลอื่นที่พบเห็น และยังมีผลต่อจิตใจของตนเองด้วยอย่างไม่น่าเชื่อ

คำสั่งของทหารให้เดินตัวตรงมีสง่า ใส่เครื่องแบบเป็นระเบียบ เดินแถวอย่างพร้อมเพรียง มีผลต่อความรู้สึกของคนที่เห็นอย่างไม่ต้องสงสัย แต่ที่น่าแปลกใจก็คือมันทำให้ผู้มี “มาด” เหล่านี้มีความรู้สึกชื่นชมในความเป็นระเบียบและซึมซับเข้าไปในใจของตนเองโดยไม่รู้สึกตัว

สัตว์หลายชนิด เช่น อิงอ่าง กบ ปลาปักเป้า สูดลมเข้าไปจนตัวโป่งพองเพื่อให้ตัวมันดูใหญ่กว่าปกติเพื่อข่มขู่สัตว์อื่นที่อาจมาคุกคาม มนุษย์ก็เช่นกันการมี “มาดดี” ย่อมทำให้ผู้พานพบรู้สึกเกรงขามอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

มีหลักฐานจากการสังเกตว่า “มาด” ซึ่งกินความตั้งแต่ การวางท่าทางตนเอง การแต่งกาย กิริยามารยาท ตลอดจนท่วงท่าการพูดการจา มีความสำคัญต่อคนอื่นจนทำให้คนอื่นปฏิบัติต่อตนผิดไปจากกรณีที่ตนเองขาด “มาด” ดังกล่าว และเชื่อว่า “มาด” ดีมีผลต่อความรู้สึกที่มีต่อตนเองด้วย

นักวิจัยสองคนแห่ง Northwestern University คือ Li Huang และ Adam Galinsky พยายามหาคำตอบว่า “มอด” มีผลกระทบต่อความรู้สึกว่าตนเองมีความสำคัญ (self-esteem) กล่าวคือ มีคุณค่าและความสามารถอย่างไร โดยรายงานในบทความซึ่งตีพิมพ์ในวารสาร Psychological Science ฉบับเมื่อเร็วๆ นี้

เขาทดลองโดยใช้นักศึกษาปริญญาตรี 77 คน เป็นหนูทดลอง โดยเริ่มแรกให้ทุกคนตอบคำถามเพื่อประเมินความสามารถในการเป็นผู้นำ หลังจากตอบแล้วก็บอกว่าครึ่งหนึ่งนั้นใครจะมีความสามารถได้เป็นถึงผู้จัดการและที่เหลือได้เป็นเพียงลูกน้องจะทราบหลังจากการทดลองขั้นต่อไป

ในขณะที่กำลังคอยคำตอบจากกระดาษคำถามที่ตอบไป นักศึกษาเหล่านี้ก็ถูกขอร้องให้ร่วมทดลองงานวิจัยการตลาดเกี่ยวกับเก้าอี้ที่เหมาะสมต่อการนั่ง โดยขอให้ครึ่งหนึ่งลองทดลองนั่งในท่าที่ถูกบังคับอย่างไม่น่าดูโดยให้เอามือวางไว้ได้ขาและบิบบ้าเข้าหากันประมาณ 3-5 นาที ส่วนอีกครึ่งหนึ่งให้นั่งในท่าสบาย วางแขนและขาข้างตัวอย่างมี “มอด”

แท้จริงแล้วทั้งสองการทดลองไม่มีความหมายอะไรเลย นักวิจัยทั้งสองต้องการหลอก เพื่อวัดความรู้สึกของผู้ทดลอง หลังจากจบการตอบคำถามและการทดลองทำนั่งแล้ว ผู้ศึกษาจึงระบุว่าใครมีความสามารถได้เป็นผู้จัดการ และใครเป็นลูกน้อง โดยสุ่มเลือก มิได้ดูคำตอบจากกระดาษคำถามแต่อย่างใด

คราวนี้ผู้ศึกษาต้องการวัดความรู้สึกทางอ้อมว่าแต่ละคนรู้สึกว่าตนมีอำนาจเพียงใดจากการได้รู้ว่าตนได้เป็นผู้จัดการหรือลูกน้อง โดยให้เล่นเติมอักษรที่ขาดไปของคำที่นึกได้ออกมาซึ่งเกี่ยวข้องกับการมีอำนาจ เช่น power / direct / control / lead / authority / command / rich ถ้าใครเติมอักษรที่ส่อไปทางมีอำนาจ เช่น เติม e ใน Lead แทนเติม o ใน Load ก็จะได้ 1 แต้ม

ถึงแม้ว่าโดยสามัญสำนึกแล้วผู้ที่ได้เป็นผู้จัดการน่าจะรู้สึกว่ามีอำนาจมากกว่าและทำคะแนนได้ดีกว่า แต่จากการทดลองไม่พบว่าทั้งสองกลุ่มได้คะแนนต่างกัน

อย่างไรก็ดี การทดลองนั่งเก้าอี้ให้ผลที่เป็นไปดังคาด กล่าวคือผู้ที่นั่งในท่าสบายอย่างมี “มอด” (ไม่ว่าจะได้เป็นผู้จัดการหรือลูกน้องก็ตาม) ทำคะแนนเฉลี่ย

จากเกมส์อักษรสูงกว่าผู้ถูกบังคับให้นั่งในท่าที่น่าเกลียด (ไม่มี “มาด”) อย่างเห็นได้ชัด ผู้ศึกษาจะเลิกต่อไปโดยให้ทั้งสองกลุ่มของท่านั่ง เล่นเกมส์จำลอง หากใครพยายามพูดก่อนในการโต้วาที พยายามช่วยนักโทษที่ไม่ได้ผิดจริงออกจากคุก พยายามหาคนมาช่วยคนประสบอุบัติเหตุเครื่องบินตก ฯลฯ หมายถึงการแสดงออกของอิทธิพลที่มาจาก “มาด” คนที่มี “มาด” ดีมีทางโน้มน้าวไปในทางใช้อำนาจเพราะมั่นใจและรู้สึกดีกับตนเอง

การทดลองพบว่ากลุ่มผู้ั่งในท่ามี “มาด” เลือกการตัดสินใจที่ส่อไปในทางใช้อำนาจน้อยกว่าผู้ั่งในท่าที่น่าเกลียด

ผู้ศึกษาสรุปว่าการถูกบอกว่าเป็นผู้จัดการหรือลูกน้องไม่มีความสำคัญเท่ากับท่านั่ง กล่าวคือท่านั่งที่มี “มาด” (ซึ่งต่างจากท่าที่ถูกบังคับจนนั่งน่าเกลียด) ทำให้รู้สึกว่าตนเองมีอำนาจ ซึ่งวัดได้จากการตัดสินใจที่เกี่ยวกับการใช้อำนาจในเกมส์ที่เล่นทั้งหมดนี้เชื่อมโยงกับความรู้สึกที่ดีเกี่ยวกับตนเอง

สิ่งที่ผู้ศึกษาต้องการอธิบายก็คือคนที่มี “มาด” ดี (ได้นั่งตามสบาย) เมื่อเปรียบเทียบกับคนที่นั่งแบบน่าเกลียดแล้ว เขาจะรู้สึกว่าตนเองมีอำนาจมากกว่าและมีความรู้สึกที่ดีกับตัวเองมากกว่า ในขณะที่คนที่ถูกบังคับให้นั่งท่าที่น่าเกลียดมีความรู้สึกในทางตรงกันข้าม

การทดลองทางจิตวิทยานี้พยายามพิสูจน์ความรู้สึกว่า “มาด” ดีทำให้มีผลต่อคนอื่น (คนนั่งท่าที่น่าเกลียดเห็นว่าอีกกลุ่มหนึ่งเหนือกว่า) และทำให้ตนเองรู้สึกดีไปด้วย

ถ้าพูดเป็นภาษาต่างๆ ก็คือ สิ่งที่พ่อแม่และครูสอนนั้นถูกต้องแล้ว คนที่มี “มาด” ดี ไม่เพียงแต่ได้รับความนับถือจากคนอื่นเท่านั้น ยังได้รับความนับถือจากตนเองด้วย

มีอะไรในโลกนี้ที่สำคัญไปกว่าการมีความรู้สึกนับถือตนเอง ซึ่งถึงแม้มีเงินหรือคนอื่นบอกว่าเราเป็นคนน่านับถือก็ไม่สามารถทำให้เรานับถือตนเองได้อย่างแท้จริง เรื่องการมี “มาด” ดีจึงเป็นเรื่องน่าใคร่ครวญ